

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatele **V. M.**, zastoupeného opatrovníci Mgr. M. M., právně zastoupeného JUDr. Olgou Vaňkovou, advokátkou se sídlem Karlovo náměstí 28/559, Praha 2, proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 43 C 63/2020-56 ze dne 18. 2. 2021, za účasti **Obvodního soudu pro Prahu 4** jako účastníka řízení, takto:

- I. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 43 C 63/2020-56 ze dne 18. 2. 2021 bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto rozhodnutí se proto ruší.**

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. V listopadu 2018 uzavřel stěžovatel s právním předchůdcem žalobkyně IFIS investiční fond, a.s., smlouvu o spotřebitelském úvěru, na základě které mu byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 4 000 Kč. Ty žalobkyni nevrátil.
2. V době uzavření smlouvy byl stěžovatel stižen duševní poruchou trvalého rázu, kvůli níž byl následně rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 14 Nc 3095/2017-84 ze dne 8. 1. 2019 omezen ve svéprávnosti. Podle tohoto rozsudku stěžovatel mimo jiné není způsobilý nakládat s finanční částkou přesahující 500 Kč týdně a majetkem, jehož hodnota přesahuje částku 500 Kč, a uzavírat smlouvy, jimiž by se zavazoval k opakovanému či trvajícím plnění, placení úroků či smluvní pokuty. Žalobkyně uznala, že smlouva o spotřebitelském úvěru je v důsledku duševní poruchy stěžovatele neplatná, a žalobou se proto domáhala zaplacení částky 4 000 Kč (bez příslušenství) z titulu bezdůvodného obohacení.
3. Obvodní soud pro Prahu 4 napadeným rozsudkem žalobě vyhověl. Dotčenou smlouvu o spotřebitelském úvěru posoudil jako absolutně neplatnou, protože stěžovatel nebyl pro svou duševní poruchu způsobilý tuto smlouvu uzavřít. Částka 4 000 Kč byla tedy stěžovateli poskytnuta bez právního důvodu, čímž došlo k jeho bezdůvodnému obohacení na úkor žalobkyně. V tomto směru není podle obvodního soudu rozhodující, zda byl stěžovatel způsobilý k právnímu jednání, neboť „bezdůvodné obohacení je objektivně nastalý stav, který vznikl zasláním předmětné částky žalovanému na bankovní účet, a povinnost vydat bezdůvodné obohacení není vázána na zaviněné či protiprávní jednání na straně obohaceného“. Neobstojí proto stěžovatelova námitka, že žalobkyně

vydala finanční prostředky nezodpovědně, což by mělo jít k její tíži. Rovněž podle obvodního soudu neobstojí námitka, že předmětná částka měla být následně předána jiným osobám, které zneužily duševní poruchy stěžovatele. Bezdůvodné obohacení totiž vzniklo mezi stěžovatelem a žalobkyní, nikoli mezi žalobkyní a třetí osobou, které měl stěžovatel bez právního důvodu finanční prostředky předat. „[S] ohledem na způsob poskytnutí úvěru“ dále na rozhodnutí obvodního soudu neměly vliv závěry Nejvyššího soudu z rozsudku sp. zn. 28 Cdo 527/2020 ze dne 10. 7. 2020, na nějž stěžovatel poukazoval. Osobní situaci stěžovatele obvodní soud zohlednil tak, že stanovil delší lhůtu k plnění (3 měsíce od právní moci rozsudku) a nepřiznal žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení.

II. Argumentace účastníků

4. Stěžovatel tvrdí, že napadeným rozsudkem bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti brojí proti tomu, že dle napadeného rozsudku nese plnou právní odpovědnost za převzetí plnění, ačkoli byl v rozhodné době podle znaleckého posudku duševně nezpůsobilý k právnímu jednání. V rozporu s rozhodnutím o omezení svéprávnosti se tedy předpokládá, že chápal důsledky přijetí plnění, i když ve skutečnosti je nebyl schopen posoudit. Obvodní soud se dále nezabýval stěžovatelovými námitkami o porušení dobrých mravů, o zneužití práva ze strany právního předchůdce žalobkyně při uzavírání spotřebitelské smlouvy a o neobjednaném plnění. Stěžovatel tvrdí, že byl při uzavírání spotřebitelských smluv zneužíván třetími osobami. Smlouva o spotřebitelském úvěru dále neměla být se stěžovatelem vzhledem k jeho omezené svéprávnosti nikdy uzavřena. Právní předchůdce žalobkyně podniká v oboru poskytování spotřebitelských úvěrů a bez řádného prověření osoby stěžovatele a bez osobního jednání (tj. prostřednictvím webových stránek) mu poskytl plnění, ačkoli již při krátkém rozhovoru je indispozice stěžovatele patrná. Právní předchůdce žalobkyně neuplatnil nezbytnou obezřetnost při podnikatelské činnosti, a proto by měl nést veškerá rizika, která s jeho podnikatelskými aktivitami souvisí. Za těchto okolností nelze přenášet odpovědnost z neplatné spotřebitelské smlouvy na stěžovatele, byť z titulu bezdůvodného obohacení.

6. Stěžovatel uvádí, že v letech 2017 a 2018 mu u různých poskytovatelů půjček a úvěrů vznikly závazky přesahující 2 000 000 Kč. O části z nich probíhají řízení u Obvodního soudu pro Prahu 4, který vždy konstatuje neplatnost smlouvy a poté posuzuje žalovaný nárok z titulu bezdůvodného obohacení. Stručnost a míra obecnosti odůvodnění napadeného rozsudku přitom odpovídá přístupu obecných soudů ve všech projednávaných sporech stěžovatele. Stěžovatel má za to, že je na místě nálezem Ústavního soudu sjednotit postup obecných soudů v případech, kdy je osoba stížena duševní poruchou, která jí neumožňuje samostatně právně jednat. Sama neplatnost spotřebitelské smlouvy situaci stěžovatele neřeší.

7. Obvodní soud pro Prahu 4 ve svém vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku s tím, že situace stěžovatele byla zohledněna tak, že žalobkyně vzala žalobu zpět ohledně příslušenství pohledávky a soud stanovil delší lhůtu k zaplacení jistiny a

nepřiznal žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení. Obvodní soud dále uvedl, že při poskytnutí úvěru právní předchůdce žalobkyně „samozřejmě nevěděl, že žalovaný trpí duševní poruchou, ve svéprávnosti byl žalovaný omezen až následně“. O tom, že byl stěžovatel zneužíván třetími osobami, „samozřejmě poskytovatel úvěru také nevěděl“.

8. Společnost IFIS investiční fond, a.s., jakožto účastnice řízení před obecnými soudy se v poskytnuté lhůtě nevyjádřila, a má se tedy za to, že se svého postavení vedlejší účastnice v řízení před Ústavním soudem vzdala.

9. Stěžovatel v replice zdůraznil, že ve vyjádření obvodního soudu se zcela vytrácí morální aspekt projednávané věci a výklad práva v kontextu s postavením stěžovatele jako osoby s omezenou svéprávností. Obvodní soud morální aspekt zužuje na konstatování, že poskytovatel nemohl vědět, že jedná s osobou s omezenou svéprávností. Podle stěžovatele je však třeba zohlednit, že šlo o spotřebitelský vztah, v němž je na místě ochrana slabší strany. Další části repliky nepřinesly pro rozhodování Ústavního soudu nic nového nad rámec toho, co již bylo obsaženo v ústavní stížnosti. Stěžovatel dále Ústavnímu soudu zaslal vyjádření znalkyně k jejímu znaleckému posudku k omezení svéprávnosti stěžovatele a policejní usnesení, kterými se odkládají trestní věci týkající se podezření ze spáchání trestných činů třetími osobami vůči stěžovateli.

10. Ústavní soud se rovněž seznámil se soudním spisem Obvodního soudu pro Prahu 4 vedeným po sp. zn. 43 C 63/2020.

III. Hodnocení Ústavního soudu

A. Procesní předpoklady meritorního přezkumu

11. Ústavní soud nejprve posoudil splnění podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

12. Ústavní soud si je vědom toho, že v projednávané věci jde o bagatelní částku, což zpravidla vede k odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost (srov. např. usnesení sp. zn. II. ÚS 200/18 ze dne 17. 4. 2018; usnesení sp. zn. IV. ÚS 1744/18 ze dne 2. 10. 2018; citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>). Nicméně z dosavadní judikatury rovněž vyplývá, že ústavněprávní význam případu nelze posuzovat pouze kvantitativně podle výše sporné částky, ale je nutné zvážit také kvalitativní stránku věci. Ta se může jevit natolik významná, že určitým způsobem „přesahuje“ kauzu samotnou [viz nález sp. zn. III. ÚS 2018/15 ze dne 19. 1. 2016 (N 11/80 SbNU 139); nález sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014 (N 55/73 SbNU 89)]. Příkladem mohou být situace, kdy se jedná o

intenzivní zásah kolidující se samotnou podstatou a smyslem dotčeného základního práva, kdy rozhodnutí Ústavního soudu může mít vliv na velké množství případů před obecnými soudy či kdy judikatura obecných soudů není jednotná a vyšší soudy nemohou zajistit její sjednocení (blíže viz nálezy sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014, bod 33). I spory o nominálně nízké částky tedy mohou výjimečně dosáhnout ústavněprávní úrovně a Ústavní soud se jimi pak meritorně zabývá (z nedávné doby viz např. nálezy sp. zn. II. ÚS 806/21 ze dne 11. 5. 2021).

13. Projednávaná věc podle Ústavního soudu představuje právě takový případ. Stěžovatel především vzhledem ke svému psychosociálnímu postižení vedoucímu k omezení svéprávnosti patří mezi zvláště zranitelné osoby, u nichž je třeba případné zásahy do jejich základních práv vnímat velmi citlivě. Dle ústavní stížnosti dále nynější spor není ojedinělý a stěžovatel čelí vícero podobným žalobám. Ačkoli v jednotlivých řízeních může jít o menší částky, v součtu představují riziko významného zhoršení majetkových poměrů stěžovatele. V tomto ohledu tedy nelze na projednávanou věc pohlížet zcela izolovaně, jestliže se týká stejné právní otázky, jakou se soudy zabývají i v dalších obdobných případech stěžovatele. Kromě podání ústavní stížnosti jsou navíc možnosti stěžovatelovy obrany limitované, neboť u bagatelních částek není přípustné odvolání ani dovolání. Projednávaná věc rovněž přesahuje zájmy stěžovatele i proto, že v současné době velké nabídky a dostupnosti spotřebitelských úvěrů mohou podobný problém jako stěžovatel potenciálně řešit další lidé s psychosociálním postižením.

14. Z těchto důvodů Ústavní soud neodmítl ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou a přistoupil k meritornímu přezkumu napadeného rozsudku.

B. Meritorní přezkum napadeného rozsudku

a. Obecné principy

15. Ústavní soud přezkoumal napadený rozsudek a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

16. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu zahrnuje právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny i právo na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí [viz již nálezy sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257); obdobně např. nálezy sp. zn. III. ÚS 176/96 ze dne 26. 9. 1996 (N 89/6 SbNU 151)]. Jak Ústavní soud mnohokrát zopakoval, soudy se musí v odůvodnění svých rozhodnutí vypořádat s argumenty účastníků řízení způsobem, který odpovídá míře závažnosti těchto argumentů [viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 1589/07 ze dne 9. 4. 2008 (N 69/49 SbNU 45), bod 11; nálezy sp. zn. III. ÚS 1167/17 ze dne 31. 7. 2017 (N 134/86 SbNU 273), bod 29; nálezy sp. zn. II. ÚS 968/18 ze dne 29. 1. 2019 (N 16/92 SbNU 182), bod 35]. Tato povinnost tak samozřejmě neznamená, že soudy musí dát podrobnou odpověď na každý argument účastníků řízení; v úvahu je totiž třeba brát relevanci daného argumentu a jeho možnost ovlivnit výsledek řízení. V žádném případě ovšem nelze ignorovat argument, který je pro výsledek řízení klíčový [viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 1041/14 ze dne 4. 12. 2014 (N 217/75

SbNU 431), bod 60; nález sp. zn. I. ÚS 1895/14 ze dne 10. 3. 2015 (N 52/76 SbNU 717), bod 31].

17. Z pohledu účastníka řízení je poukaz na předchozí relevantní rozhodnutí soudu v obdobné věci zásadní argument, který má rozhodující význam. V takovém případě z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že soudy musí tento argument vzít v potaz a vypořádat se s ním v odůvodnění svého rozhodnutí. Tato povinnost je odrazem práva účastníka být slyšen v řízení a zájmu veřejnosti v demokratické společnosti na poznání důvodů soudního rozhodnutí [viz nález sp. zn. II. ÚS 2588/16 ze dne 24. 11. 2016 (N 223/83 SbNU 481), bod 12; nález sp. zn. I. ÚS 1707/17 ze dne 20. 12. 2017 (N 237/87 SbNU 841), bod 33]. Argumentuje-li tedy účastník řízení názory judikatury, musí se s nimi obecný soud zásadně vypořádat, přičemž může případně i vysvětlit, proč je nepovažuje pro danou věc za relevantní či proč se od nich rozhodl odchýlit. Jen tak může být odůvodnění rozhodnutí soudu přesvědčivé a jen tak může legitimizovat rozhodnutí samotné v tom, že správný výklad práva je právě ten výklad, který soud zvolil [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 403/03 ze dne 17. 8. 2005 (N 160/38 SbNU 277); nález sp. zn. III. ÚS 1687/17 ze dne 23. 8. 2017 (N 155/86 SbNU 577), bod 22; nález sp. zn. I. ÚS 1343/20 ze dne 6. 4. 2021, bod 27].

18. Ústavní soud ve své judikatuře rovněž opakovaně připomíná, že z ústavního principu rovnosti (čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 96 odst. 1 Ústavy) a právní jistoty, která neoddělitelně patří ke znakům právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy), plyne požadavek na shodný výklad zákona ve srovnatelných případech. Jinak vyjádřeno, z těchto ustanovení vyplývá princip předvídatelnosti rozhodování, který znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat - v celkovém vyznění - stejně [viz např. nález sp. zn. II. ÚS 1966/18 ze dne 17. 5. 2019 (N 80/94 SbNU 97), bod 14; nález sp. zn. II. ÚS 2571/16 ze dne 8. 11. 2016 (N 214/83 SbNU 391), bod 16].

19. Na výše uvedeném nic nemění ani § 157 odst. 4 občanského soudního řádu, který stanovuje kvalitativně nižší požadavky na odůvodnění soudního rozhodnutí. Dle tohoto ustanovení může obecný soud v případech, kdy proti rozsudku není přípustné odvolání (tj. i v tzv. bagatelních věcech ve smyslu § 202 odst. 2 občanského soudního řádu), uvést v odůvodnění pouze předmět řízení, závěr o skutkovém stavu a stručné právní posouzení věci. Možnost obecných soudů vyhotovit zjednodušené odůvodnění však nemá za následek snížení nároků kladených na jeho přesvědčivost a přezkoumatelnost a i v těchto případech je nutné respektovat ústavně chráněné právo jednotlivce na spravedlivý proces podle ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny [viz např. nález sp. zn. III. ÚS 2018/15 ze dne 19. 1. 2016 (N 11/80 SbNU 139), bod 28; nález sp. zn. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 (N 183/71 SbNU 201), bod 15].

b. Aplikace na případ stěžovatele

20. Z vyžádaného soudního spisu Ústavní soud zjistil, že stěžovatel v řízení před obvodním soudem namítal, že k uzavření spotřebitelské smlouvy došlo k rozporu s dobrými mravy a za zneužití práva. Podobně jako v ústavní stížnosti argumentoval mimo jiné tak, že předchůdce žalobkyně jakožto podnikatel postupoval nezákonně a bez

dostatečné obezřetnosti, když stěžovateli bez řádného prověření a osobního jednání poskytl spotřebitelský úvěr. Stěžovatel dále výslovně odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 527/2020 ze dne 10. 7. 2020 s tím, že jde o rozhodnutí v obdobné právní věci, z něhož vyplývá, že výkon práva na vydání bezdůvodného obohacení může za určitých okolností odporovat dobrým mravům.

21. Citované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 527/2020 se týká bezdůvodného obohacení osoby s omezenou svéprávností. Žalovaná v tomto případě uzavřela v bance úvěrové smlouvy v době, kdy byla omezena ve svéprávnosti, a poskytnuté finanční prostředky poté nesplatila. Nižší soudy vyhodnotily žalovaný nárok jako bezdůvodné obohacení vzniklé na základě neplatných smluv. Odmítly však, že by případné pochybení banky při uzavírání smluv mohlo vést k vyloučení nebo omezení nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí konstatoval, že bezdůvodné obohacení může vzniknout i na straně osoby s omezenou svéprávností. Nicméně zároveň dodal, že „v zásadě objektivní povaha vztahu z bezdůvodného obohacení jednoznačně nevylučuje, aby výkon práva na jeho vydání byl shledán za určitých okolností odporujícím dobrým mravům“. Podle Nejvyššího soudu nebylo možné přehlížet specifika projednávané věci, v níž dle tvrzení žalované věděla pracovnice banky v době sjednávání smluv o nedostatku svéprávnosti žalované, čehož mohla využít ve svůj prospěch. Jelikož nižší soudy tyto okolnosti pominuly, Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí napadené dovoláním a věc vrátil k dalšímu řízení odvolacímu soudu, aby se podrobněji zabýval „skutkovými specifiky projednávané kauzy a jejich vlivem na posouzení souladu uplatnění práva s dobrými mravy, respektive na závěr o eventuálním zneužití práva“.

22. Ústavní soud se s Nejvyšším soudem ztotožňuje v názoru, že mohou nastat případy, u nichž budou úvahy o použití korektivu dobrých mravů při posuzování bezdůvodného obohacení osob s omezenou svéprávností na místě. Například by mohlo jít o situace, kdy poskytovatel úvěru poskytne spotřebiteli ze zjištěných důvodů úvěr, přestože ví, že daný spotřebitel není kvůli svému psychosociálnímu postižení, či dokonce omezené svéprávnosti způsobilý uzavřít platnou úvěrovou smlouvu. Pochybnosti o souladu s dobrými mravy rovněž mohou vyvstat, jestliže poskytovatel úvěru úmyslně opomene svou zákonnou povinnost posoudit spotřebitelovu úvěruschopnost, tj. schopnost plánovaný úvěr splatit [tato povinnost vyplývá z § 86 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, a vyzdvihl ji také Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 4129/18 ze dne 26. 2. 2019 (N 32/92 SbNU 334)]. U spotřebitelských vztahů vzniklých v riskantním prostředí obchodování s úvěry na internetu totiž nelze přenášet veškerá rizika pouze na spotřebitele, který je oproti poskytovateli úvěrů v postavení slabší smluvní strany. To platí zvláště u tak zranitelných skupin, jako jsou lidé s psychosociálním postižením a omezenou svéprávností či jednající v duševní poruše, kteří by se v opačném případě mohli stát terčem nepoctivých poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. I proto Ústavní soud zdůrazňuje, že v případě stěžovatele bylo povinností obvodního soudu se s uvedeným právním názorem Nejvyššího soudu v napadeném rozsudku vypořádat, když navíc stěžovatel na toto konkrétní rozhodnutí výslovně poukazoval. Nelze také přehlížet, že podkladem pro užití korektivu dobrých mravů nejsou jen obecné základy spravedlnosti, ale i ustanovení § 2 odst. 3 občanského zákoníku, podle kterého výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění.

23. Lze tedy shrnout, že **pokud z důvodu neplatnosti smlouvy o spotřebitelském úvěru vznikne bezdůvodné obohacení na straně osoby s psychosociálním postižením či omezenou svéprávností, jakožto osoby zranitelné, je třeba vážit, zda je uplatněný nárok na vydání bezdůvodného obohacení v souladu s dobrými mravy. Jestliže se obecný soud s touto otázkou i přes výslovnou námitku účastníka řízení nevypořádá v odůvodnění svého rozhodnutí, dopustí se porušení čl. 36 odst. 1 Listiny.**

24. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 527/2020 zmínil obvodní soud v odůvodnění napadeného rozsudku toliko jednou větou o tom, že „s ohledem na způsob poskytnutí úvěru“ nemá na případ stěžovatele vliv. Z této strohé a mnohoznačné formulace není dle názoru Ústavního soudu zřejmé, proč by dotčené závěry Nejvyššího soudu nebyly ve věci stěžovatele použitelné. Lze se jen dohadovat, zda se obvodní soud mýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu skutkově odlišit. Pokud ano, učinil tak zjevně nedostatečným způsobem. Vůbec totiž nevysvětlil, v čem spatřuje odlišnosti mezi oběma případy a proč by kvůli nim nemohl obstát právní názor Nejvyššího soudu, že vznik bezdůvodného obohacení na straně osob s omezenou svéprávností je třeba posuzovat také ve světle dobrých mravů.

25. Přestože z pohledu stěžovatele i výsledku řízení byla námitka rozporu s dobrými mravy (podpořená odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu) klíčová, obvodní soud se s ní v odůvodnění napadeného rozsudku nikterak nevypořádal. Stěžovatelovy argumenty o nesprávném postupu předchůdce žalobkyně při uzavírání spotřebitelské smlouvy pouze krátce odmítl s tím, že nemohou obstát kvůli tomu, že bezdůvodné obohacení je objektivně nastalý stav nezávisející na zavinění nebo protiprávním jednání. S touto charakteristikou bezdůvodného obohacení se sice ztotožnil i Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 527/2020, ale nepovažoval ji za důvod k vyloučení úvah o dobrých mravech. Právě naopak – Nejvyšší soud dovodil, že pokud pro to svědčí specifické okolnosti případu, je třeba korektiv dobrých mravů u bezdůvodného obohacení osob s omezenou svéprávností používat. Na to obvodní soud ve věci stěžovatele zcela rezignoval a na stěžovatelova tvrzení související s námitkou rozporu s dobrými mravy v odůvodnění napadeného rozsudku nereagoval. Teprve ve vyjádření pro Ústavní soud obvodní soud naznačil, že za relevantní faktor považoval to, že předchůdce žalobkyně nevěděl o stěžovatelově omezené svéprávnosti. V samotném odůvodnění napadeného rozsudku však obvodní soud nezmínil ani tento argument.

26. Obvodní soud se tedy dostatečně nevypořádal se stěžovatelovou námitkou rozporu s dobrými mravy, kterou Ústavní soud považuje za zásadní pro výsledek sporu, a bez řádného zdůvodnění nepřihlížel k judikatuře Nejvyššího soudu, již se stěžovatel dovolával. Obvodní soud tak v napadeném rozsudku nedostal výše rozebraným požadavkům práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

27. Ústavní soud pro úplnost dodává, že žádným způsobem nepředjímá výsledek případu stěžovatele v dalším řízení před obvodním soudem, neboť rolí Ústavního soudu je ochrana ústavnosti, nikoli výklad podústavního práva. Obvodní soud bude tedy nyní mít prostor znovu se s ohledem na konkrétní okolnosti věci zabývat stěžovatelovou námitkou rozporu s dobrými mravy a řádně zdůvodnit, zda nárok na vydání bezdůvodného obohacení obстоjí, či nikoli.

C. Závěr

28. Z výše uvedených důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že napadeným rozsudkem bylo porušeno základní právo stěžovatele garantované čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a toto rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 7. září 2021

Ludvík David
předseda senátu